

MEMÒRIA D'UN GENOCIDI

Una veu
contra
Pol Pot

Denise Affonço, que va patir l'horror dels khmers rojos, que van aniquilar 1,7 milions de cambodjans entre el 1975 i el 1979, presenta a Espanya el llibre on recull el seu esgarriós testimoni.

PER ANNA ABELLA

U no es pot evitar imaginar aquesta dona menuda i afable, amb un amable somriure que omple la sala del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona on té lloc l'entrevista, fa més de 30 anys, a la seva Cambodja natal, als camps de treball forçat on els khmers rojos van sotmetre a un lent extermini un terç de la població, 1,7 milions de persones. «**Moribunda i demacrada**», va veure com s'emportaven el seu marit, a qui no va tornar a veure, i com la seva

bodja i per «**contradir les tesis negacionistes d'alguns intel·lectuals suecs i belgues, que han dit que allò no va passar**».

Quan els vietnamites van envair el país l'any 1979 i van posar fi al règim comunista de Pol Pot, el líder dels khmers rojos, Affonço pesava 30 quilos i havia perdut tota la família excepte el seu fill de 15 anys. «**Fa quatre anys que m'alimento d'escarabats, gripaus, rates, escorpins, llagosta i tèrmits per calmar el meu estómac afamat; (...) vaig descalça, faci el temps que faci, pels arrossars, per llaurar, sembrar, replantar i segar, cavar fosses o construir dics,**

tots els matins amb només uns grans de sal grossa i aigua freda a l'estómac com a esmorzar, el cos inflat d'edemes, enfebrat pel paludisme, amb la prohibició absoluta de queixar-me i de plorar els meus morts», escriu.

De pare francès i mare vietnamita (des del 1980 viu a París), Affonço era secretària a l'ambaixada francesa. «**Per als khmers rojos** -explica-, **tots els intel·lectuals eren enemics i havien de ser esclafats. Va ser un genocidi social**», que perseguia a tothom qui creien corromput pel capitalisme. Al principi molts cambodjans van celebrar la victòria khmer perquè va posar fi a la guerra civil, com el seu ingenu marit procomunista, Seng, que «**va caure en el parany per les seves conviccions**».

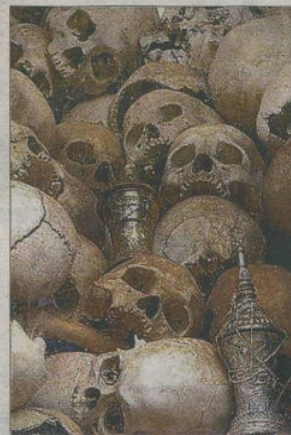
Els khmers van evacuar la capi-

tal, Phnom Pehn, i van obligar a tothom a marxar al camp «**si s'hi negaven els mataben allà mateix**». Amb la complicitat dels comunistes xinesos, Pol Pot, «**un boig sanguinari, un maoista partidari d'una revolució agrària extrema**», va portar «**un seguici macabre de mals: empresonaments, tortures morals i físiques, execucions sumàries, massacres...**». Allà Affonço mai va sentir el nom de Pol Pot «**vaig saber de la seva existència després**», tot es feia en nom d'Angkar, el partit.

Nens espies

Van patir la seva crueltat i la seva rígida doctrina, «**la tortura moral**»: a més del treball forçat i la fam, els «**enemics del poble**» eren sotmesos cada nit, al tornar dels camps després de dues o tres hores de caminada, a «**una reunió de rentat de cervell**. Separaven els nens dels pares i els deien 'sou els fills d'Angkar i és Angkar qui us alimenta, només podeu obeir Angkar'. Els demanaven que espiesin els seus pares i molts ho feien». El seu fill també el van reeducar. «**Avui és una persona normal. Igual que jo, no va canviar la seva manera de pensar**».

Angkar tenia uns manaments: estava prohibit expressar els sentiments, riure o plorar, sentir nostàlgia del passat, queixar-se, portar ulleres (símbol intel·lectual) o roba que no fos negra, encruejar les cames (signe del capitalisme), i havien de portar els cabells rapats i anar descalços. Cada matí es llevava sense forces, recorda Affonço, «**però sabia que si no anava a treballar als camps era la fi perquè no rebria la meva ra-**

Estava prohibit riure, plorar, queixar-se, sentir nostàlgia del passat o dur ulleres, un símbol intel·lectual

ció d'arròs ni podria buscar insectes o crancs per alimentar la meua filla». Era massa petita per treballar i només tenia dret a mitja ració. «**Els khmers consideraven boques inútils els nens malalts i les persones grans**».

De seguida, el 1979, els vietnamites van obrir un judici contra Pol Pot, declarat, en absència, culpable. Va morir impune a la selva el 1998. Affonço va ser testimoni en aquell procés, per al qual va escriure la se-

va experiència en uns quaderns, que 30 anys després li van servir de base per al llibre, editat a França el 2005. Aquell judici mai va rebre legitimitat internacional perquè Occident considerava que el Vietnam, en l'òrbita soviètica, va envair, no va alliberar, Cambodja. «**Va ser per la guerra freda** -explica-, **els khmers, refugiats a la frontera, rebien ajuda de la Xina i dels Estats Units per lluitar contra els vietnamites**».

La caiguda de l'URSS va obrir el camí a la justícia internacional. Al juliol va acabar el procés contra Duch, «**el carnisser del [camp] S-21. Va matar 15.000 persones i el veredicte, de 30 anys, va ser massa amable**», denuncia. Ara està en marxa l'anomenat *cas número dos*, contra quatre líders dels khmers per genocidi i crims contra la humanitat, en el qual també testificarà Affonço.

Adob humà

«**Hi ha coses que mai m'hauria cregut si no les hagués vist**», admet. Per exemple, quan després de l'alliberament va visitar altres camps de la mort. «**Vaig descobrir un lloc on fabricaven adob humà**. Encara hi havia cadàvers i, al voltant de les fosses, roba d'homes, dones i nens. Un home que es va salvar per poc de morir allà ens va explicar com ho feien: posaven una capa de cadàvers, una altra de pell d'arròs i quan havien omplert la fossa, ho cremaven amb gasolina. Després havien de recollir els ossos que no s'havien calcinat i polvoritzar-los. Amb aquella pols adobaven els camps». «**Mai**» tornarà a Cambodja, afirma amb rotunditat. ■

GUILLERMO MOLINER

Denise Affonço, a Barcelona. A sota, restes de víctimes de Pol Pot, com el seu marit (esquerra).

filla de 9 anys moria d'inanició als seus braços. Denise Affonço (Phnom Pehn, 1944) dona testimoni d'aquell genocidi a *El infierno de los jemereros* (Libros del Asteroide) i, quan en parla, el seu somriure desapareix i evoca «**la ràbia, la ira**» i «**la voluntat de lluita**» que la van mantenir viva. «**Volia sobreviure per explicar-ho**».

Com molts supervivents de l'holocaust nazi, «**necessitava donar-ne testimoni, perquè a Europa no es parla del problema de Cam-**